

Od redakcji

Obecny numer naszego czasopisma poświęcony jest dziedzictwu myśli Jana Pawła II. Podejmują go autorzy z Europy i obu Ameryk. Szczególny akcent w niemal wszystkich tekstach położony jest na stosunku Jana Pawła II do doktryny praw człowieka. Tekst wprowadzający kardynała Gerharda Müllera podejmuje zagadnienie odpowiedzialności papieża za ochronę i promocję ludzkiej godności, która jest fundamentem całej doktryny praw człowieka. W języku świeckim mówimy o przyrodzonej godności człowieka, natomiast w języku religijnym o człowieku jako nosicielu imago Dei – Bożego obrazu. Kardynał Willem Eijk podejmuje kwestię transformacji, jakiej koncepcja praw człowieka ulega w zsekularyzowanym społeczeństwie. Podmiotowość człowieka i nienaruszalność jego godności nie są już dłużej powiązane z odniesieniem do Transcendencji. Pius XII w liście skierowanym w 1947 r. do prezydenta Harry S. Trumana zwracał uwagę, że brak odniesienia do Boga w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka spowoduje, że z czasem prawa te będą podlegać reinterpretacji a zarazem, że będą one traktowane jako szczególny rodzaj uzgodnionego międzynarodowego prawa pozytywnego, którego treść jednak pozostaje w kompetencji państw – stron. Arcybiskup Zbigniew Stankiewicz zwraca uwagę, że w warunkach społeczeństwa zsekularyzowanego, takiego jak np. łotewskiej, możliwa jest współpraca między religijna na rzecz promocji praw człowieka, zwłaszcza praw rodziny. Okazuje się, że w postkomunistycznej rzeczywistości możliwe jest myślenie o rodzinie i jej prawach ponad podziałami wyznaniowymi i religijnymi.

Aleksander Stępkowski podejmuje kwestię przystawalności teorii praw człowieka do chrześcijańskiej wizji moralności. Mogłoby się wydawać, że Papież praw człowieka, jak niekiedy nazywano Jana Pawła II rozwiązał tę kwestie ostatecznie. Jednak analizując bardziej szczegółowo jego nauczanie odkrywamy, że jego poparcie dla doktryny praw człowieka – podobnie jak w soborowej konstytucji *Gaudium et spes* – nie jest absolutne, ale warunkowe. We współczesnej debacie publicznej mamy bowiem do czynienia z wielością sposobów rozumienia praw człowieka, przy czym nie zawsze są one zgodne z chrześcijańską antropologią.

Teksty Bogdana Szlachty i Piotra Mazurkiewicza odnoszą się liberalnej interpretacji praw człowieka. Zwraca się w nich uwagę, że jest to na ogół ateistyczne spojrzenie na te prawa, a zarazem odwołujące się do odmiennej od chrześcijańskiej – w niektórych ważnych punktach – antropologii. Ponadto liberalna interpretacja doktryny prowadzi często do proliferacji praw człowieka oraz ich internacjonalizacji, tzn. traktowania ich jako owocu umowy międzynarodowej. W tym kontekście warto zapoznać się z tekstem Javiera Borrego Borrego na temat selektywności w traktowaniu praw człowieka w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W szczególny sposób uwidacznia się to w takich wrażliwych obszarach jak prawo do życia, małżeństwo i rodzina, wolność religijna i wolność sumienia. Max Silva Abbott zajmuje się podobną ewolucją w zakresie interpretacji praw człowieka zachodzącą w Międzypamerykańskim Trybunale Praw Człowieka.

Pozostali autorzy obecnego numeru czasopisma analizują konkretne prawa człowieka mocno obecne w nauczaniu Jana Pawła II. Chodzi o prawo do życia i zagadnienie aborcji (Nicolas Bauer, Jorge Nicolás Lafferriere), prawa lokalnych wspólnot kulturowych (María Inés Franck), związkiem między ochroną środowiska a szacunkiem dla ludzkiej godności (Rosani da Cunha Gomes), kulturą szacunku dla ludzkiej godności a możliwością ustanowienia powszechnego pokoju (Ján Figel). Czytelnik znajdzie ponadto artykuł Stanisława Fela, Jarosława Kozak, Marka Wodawskiego i Jakuba Isańskiego analizujący dylematy polskich imigrantów w obliczu Brexitu i powrotu z imigracji.

Ks. prof. dr hab. Piotr Mazurkiewicz